

Pełnoletnie dzieci mieszkające z rodzicami

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

20 lat
Fundacji **CBOS**
1997–2017

20 lat Fundacji CBOS 1997-2017

Od 11 kwietnia 1997 r., od wejścia w życie ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. o fundacji Centrum Badania Opinii Społecznej, **CBOS DZIAŁA JAKO FUNDACJA.**

Dwadzieścia lat w życiu politycznym, społecznym i w życiu fundacji to dużo. Wiele się przez ten czas zdarzyło.

CBOS ZREALIZOWAŁ

836
badań

REZULTATY BADAŃ STATUTOWYCH UDOSTĘPNILIŚMY
SPOŁECZEŃSTWU, MEDIOM, INSTYTUCJOM PUBLICZNYM
I ORGANOM PAŃSTWOWYM W POSTACI

3735
komunikatów

PRACOWAŁO DLA NAS

3600
ankieterów

PRZEBADALIŚMY PONAD

1 000 000
respondentów

Naszym czytelnikom, naszym respondentom i sobie życzymy kolejnych lat owocnych i inspirujących badań, upowszechniania płynącej z nich wiedzy o społeczeństwie, a także popularyzacji dorobku fundacji CBOS.

W cyklu życia jednostki i rodziny niezwykle ważnym wydarzeniem jest wyprowadzka z domu rodziców. Z perspektywy jednostki stanowi wskaźnik cezury dorosłości, z perspektywy rodziny zaś świadczy o rozpoczętej kontrakcji¹. Nie sposób dziś precyzyjnie wskazać wieku, w jakim to wydarzenie miałyby się dokonywać, ponieważ obserwowane współcześnie przemiany społeczno-ekonomiczne² w istotnym stopniu wpływają na czas i naturę tego typu przełomowych wydarzeń. Jednym z obserwowanych efektów są również „przesunięcia”, „przedłużenia” i „opóźnienia” momentu wyprowadzki z domu rodzinnego.

W 2005 roku po raz pierwszy podjęliśmy temat lokalowej zależności dorosłych dzieci od rodziców. Po dwunastu latach postanowiliśmy się dowiedzieć, kim obecnie są osoby pełnoletnie, stanu wolnego (niezamężne, nieżonate), które mieszkają ze swoimi rodzicami, oraz jakie są powody tego wspólnego zamieszkiwania³.

PROFIL SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNY

Blisko dwie piąte dorosłych Polaków (38%) twierdzi, że w ich najbliższej rodzinie jest przynajmniej jedna pełnoletnia osoba, która nie zawarła związku małżeńskiego i nadal mieszka pod jednym dachem ze swoimi rodzicami (opiekunami).

Jak wynika z badań, większość (59%) osób pełnoletnich stanu wolnego, które mieszkają z rodzicami, to mężczyźni (kawalerowie).

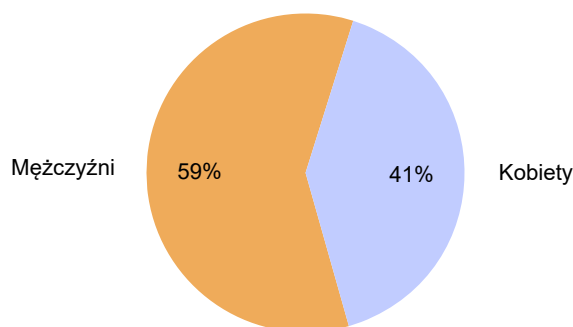
¹ W naukach społecznych i gerontologii kontrakcja to okres w cyklu życia rodziny polegający na kurczeniu się rodziny w wyniku „wypuszczenia dzieci w świat”.

² Mamy tu na myśli m.in. wydłużający się proces edukacji, trudny rynek pracy, opóźnienie wieku zawierania małżeństw i realizacji zadań prokreacyjnych, oddzielenie życia seksualnego od prokreacji i małżeństwa, możliwość udziału w alternatywnych formach życia małżeńsko-rodzinnego etc.

³ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (325) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 1–8 czerwca 2017 roku na liczącej 1020 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. Płeć osób pełnoletnich stanu wolnego, które mieszkają z rodzicami pod jednym dachem

N=590

Wśród ogółu pełnoletnich osób niezamężnych i niezonatych, które mieszkają z rodzicami, najmniejszy odsetek stanowią osoby mieszkające w miastach liczących 500 tys. i więcej ludności, największy zaś te, które mieszkają na wsi. Mężczyźni nieco częściej niż kobiety pozostają w rodzinnym domu na wsi, kobiety natomiast w miastach od 100 tys. do 499 999 mieszkańców.

Tabela 1

Płeć osób pełnoletnich stanu wolnego, które nie zawarły związku małżeńskiego i mieszkają z rodzicami pod jednym dachem według wielkości miejscowości			
Miejsce zamieszkania	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
	w procentach		
Wieś	48	42	46
Miasto do 19 999 mieszkańców	11	13	12
Miasto od 20 tys. do 99 999 mieszkańców	24	20	22
Miasto od 100 tys. do 499 999 mieszkańców	10	16	12
Miasto 500 tys. i więcej mieszkańców	7	9	8

Ponad połowę omawianej grupy osób (54%) stanowią młodzi ludzie w wieku 18–24 lata. Jedna trzecia (34%) ma od 25 do 34 lat, pozostali zaś (12%) ukończyli 35 lat. W porównaniu z pomiarem z 2005 roku odnotowujemy wzrost odsetka osób pozostających w „rodzinnym gnieździe” w wieku od 25 do 44 lat, a jednocześnie spadek odsetków osób młodszych (od 18 do 24 roku życia) oraz starszych, tj. po 45 roku życia.

Tabela 2

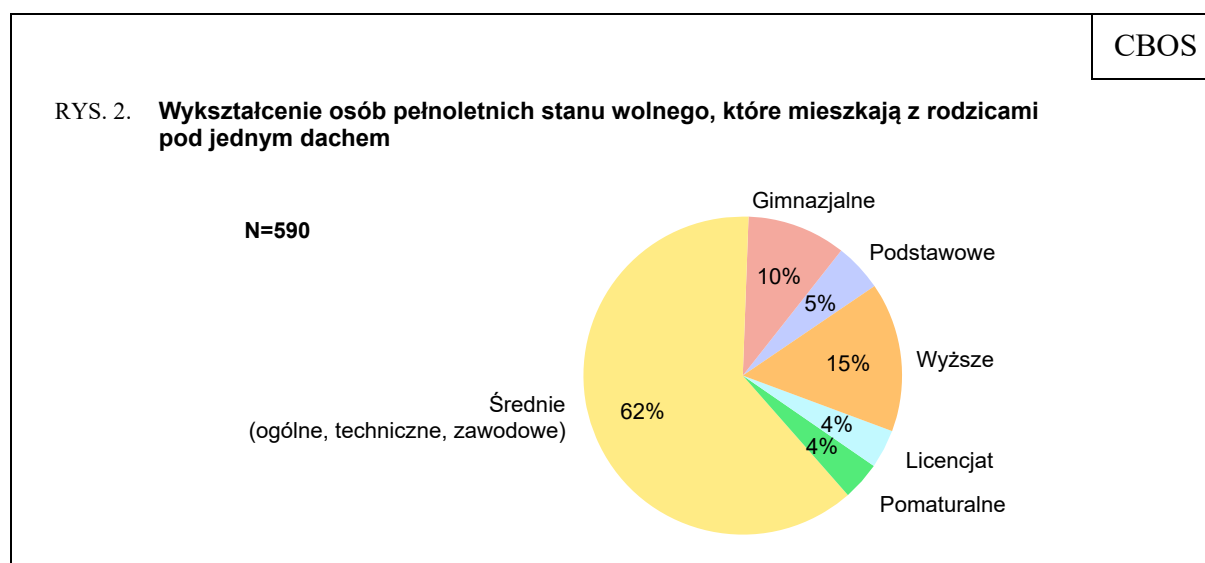
Wiek osób pełnoletnich stanu wolnego, które nie zawarły związku małżeńskiego i mieszkają z rodzicami pod jednym dachem	2005	2017
	w procentach	
18–24 lata	60	54
25–34 lata	29	34
35–44 lata	5	9
45 lat i więcej	6	3

Mimo że kawalerowie chętniej niż panny pozostają w rodzinnych domach, to widoczna jest pewna zależność od wieku. Z rodzicami mieszka nieco więcej mężczyzn niż kobiet po 35 roku życia (14% wobec 10%), a spośród mających od 18 do 24 lat – więcej kobiet niż mężczyzn (57% wobec 52%).

Tabela 3

Płeć osób pełnoletnich stanu wolnego, które nie zawarły związku małżeńskiego i mieszkają z rodzicami pod jednym dachem według wieku				
Płeć	Kategorie wiekowe			
	18–24 lata	25–34 lata	35–44 lata	45 lat i więcej
	w procentach			
Mężczyźni	52	34	10	4
Kobiety	57	33	7	3

Dwie trzecie (66%) osób, które osiągnęły już pełnoletniość i nadal mieszkają z rodzicami pod jednym dachem, ma wykształcenie średnie lub pomaturalne. Co piąta (19%) osoba z tej grupy legitymuje się dyplomem wyższej uczelni (w tym licencjatem), a co siódma (15%) ma wykształcenie podstawowe lub gimnazjalne.

Pełnoletni Polacy stanu wolnego (niezamężne kobiety, nieżonaci mężczyźni), którzy mieszkają pod jednym dachem z rodzicami, to głównie osoby pracujące (57%). Nieco ponad jedną czwartą (28%) tej grupy stanowią uczniowie i studenci, a niemal jedną dziesiątą (9%) – osoby bezrobotne. Sporadycznie są to emeryci lub renciści (2%). W porównaniu z pomiarem z 2005 roku nastąpił spadek odsetków bezrobotnych, a także uczniów i studentów wśród osób pełnoletnich stanu wolnego, które pozostają w „rodzinnym gnieździe”, jednocześnie zauważalny jest znaczący wzrost odsetka pracujących, co – jak można się domyślać – związane jest zarówno ze zmianami demograficznymi w tym czasie, jak i, zwłaszcza w ostatnich latach, poprawą sytuacji na krajowym rynku pracy.

Tabela 4

Przynależność do grup społeczno-zawodowych osób pełnoletnich stanu wolnego, które nie zawarły związku małżeńskiego i mieszkają z rodzicami pod jednym dachem	2005	2017
	w procentach	
Uczniowie, studenci	42	28
Pracujący	33	57
Bezrobotni	22	9
Renciści, emeryci	3	2
Niepracujący z innych powodów	2	4
Trudno powiedzieć	2	4

Jak wynika z badań, osoby uczące się i studiujące to najliczniejsza grupa (50%) wśród osób stanu wolnego w wieku 18–24 lata, które mieszkają z rodzicami. Niemal dwie piąte w tej kategorii wiekowej to osoby pracujące (38%), bezrobotni zaś stanowią 8%. Wśród osób między 25 a 34 rokiem życia posiadanie pracy jest dość powszechne (83%), bezrobotna jest co dziesiąta osoba w tej grupie (11%), a uczniowie i studenci reprezentowani są sporadycznie (3%). Pracujący stanowią najliczniejszą grupę także wśród osób pełnoletnich stanu wolnego, które mieszkają z rodzicami i mają od 35 do 44 lat (82%). Renciści i emeryci stanowią w tej kategorii wiekowej 8%, natomiast bezrobotni i pozostający bez pracy z innych powodów niż nauka, renta czy emerytura – 10%. Wśród osób w wieku 45 lat i więcej, które nie zawarły związku małżeńskiego i mieszkają razem z rodzicami, połowa pracuje. Niepracujący (w tym bezrobotni) stanowią jedną trzecią (34%), a emeryci i renciści – jedną szóstą (17%).

Tabela 5

Wiek osób pełnoletnich stanu wolnego, które nie zawarły związku małżeńskiego i mieszkają z rodzicami pod jednym dachem według przynależności do grup społeczno-zawodowych				
Grupy społeczno-zawodowe	Kategorie wiekowe			
	18–24 lata	25–34 lata	35–44 lata	45 lat i więcej
	w procentach			
Uczniowie, studenci	50	3	0	0
Pracujący	38	83	82	50
Bezrobotni	8	11	4	17
Renciści, emeryci	0	2	8	17
Niepracujący z innych powodów	3	2	6	17

W porównaniu z wynikami badania z 2005 roku w każdej kategorii wiekowej znacząco wzrósł odsetek osób pracujących stanu wolnego, które mieszkają z rodzicami, jednocześnie zaś zmalał odsetek bezrobotnych.

Co ciekawe, mimo wspomnianego wzrostu odsetka osób pracujących zawodowo w wieku 25–44 lata, przy jednoczesnym spadku bezrobocia w tej grupie, nastąpił w tej kategorii wiekowej w ostatnich dwunastu latach wzrost odsetka osób, które pozostają pod jednym dachem z rodzicami. Wydawać by się mogło, że uzyskana stabilność finansowa stanowi istotną zachętę do podjęcia lokalowej samodzielności, tymczasem zmian takich nie zaobserwowaliśmy.

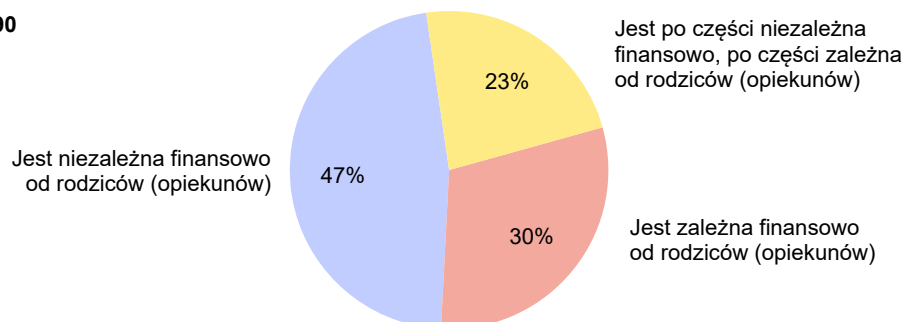
FINANSOWA (NIE)ZALEŻNOŚĆ

Nie zawsze posiadanie pracy zarobkowej przynosi dochody, które pozwalałyby na usamodzielnienie się. Zdarza się również, że praca ma charakter tymczasowy, co nie pozwala myśleć o stabilizacji w dłuższej perspektywie, stąd w naszym badaniu zapytaliśmy o finansową (nie)zależność pełnoletnich, którzy nadal mieszkają z rodzicami pod jednym dachem.

Okazuje się, że niemal jedna trzecia (30%) osób pełnoletnich stanu wolnego, które nie opuściły jeszcze „domowego gniazda”, jest finansowo całkowicie zależna od swoich rodziców (opiekunów). Blisko połowa (47%) tej grupy nie potrzebuje wsparcia materialnego, ponieważ posiada wystarczające środki na swoje utrzymanie (a mimo to nie dąży do lokalowej samodzielności). Co czwarty dorosły mieszkający z rodzicami (23%) jest po części zależny od nich finansowo.

RYS. 3. (Nie)zależność finansowa osób pełnoletnich stanu wolnego, które mieszkają z rodzicami pod jednym dachem

N=590

Jak wynika z badania, osoby pracujące nie zawsze dysponują wystarczającymi pieniędzmi na utrzymanie – łącznie nieco ponad jedna czwarta (27%) korzysta z materialnej pomocy rodziców (częściowo albo całkowicie). Zdecydowana większość pracujących (73%) ma jednak zarobki wystarczające do całkowitej niezależności finansowej, a mimo to nadal mieszka z rodzicami pod jednym dachem. Pełna zależność finansowa od rodziców dotyczy przede wszystkim pełnoletnich uczniów i studentów mieszkających z rodzicami (76% z nich nie ma własnych dochodów) oraz bezrobotnych (56%).

Tabela 6

Które z poniższych stwierdzeń najlepiej określa sytuację tej osoby?	Osoby pełnoletnie, które nie zawarły związku małżeńskiego według przynależności do grup społeczno-zawodowych				
	uczniowie, studenci	pracujący	bezrobotni	niepracujący z innych powodów	renciści, emeryci
	w procentach				
Jest niezależna finansowo od rodziców (opiekunów)	6	73	14	26	46
Jest po części niezależna finansowo, po części zależna od rodziców (opiekunów)	18	23	30	44	23
Jest zależna finansowo od rodziców (opiekunów)	76	4	56	30	31

Wśród osób od 18 do 24 roku życia, które nie zawarły związku małżeńskiego i mieszkają z rodzicami, najliczniejszą grupę stanowią całkowicie zależne od nich finansowo. Finansowa niezależność od rodziców (opiekunów), mimo zamieszkiwania razem z nimi, dotyczy przede wszystkim osób w wieku 25–34 lata.

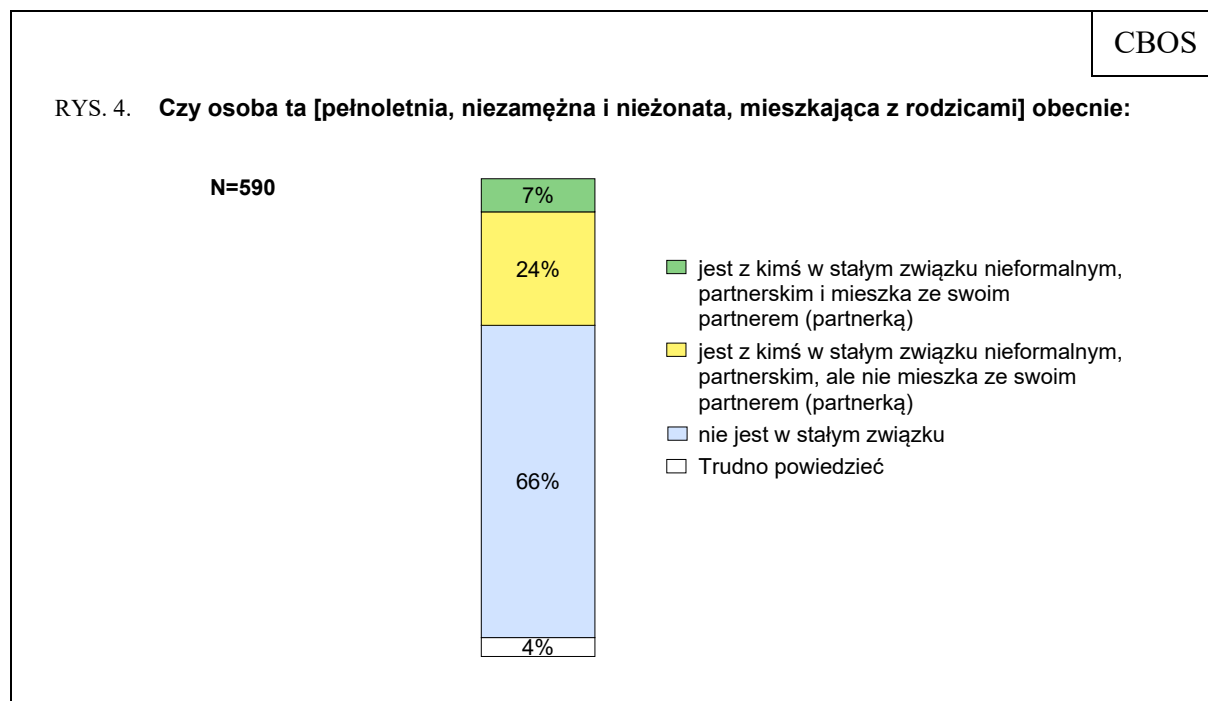

Tabela 7

Które z poniższych stwierdzeń najlepiej określa sytuację tej osoby?	Osoby pełnoletnie, które nie zawarły związku małżeńskiego według wieku			
	18–24 lata	25–34 lata	35–44 lata	45 lat i więcej
	w procentach			
Jest niezależna finansowo od rodziców (opiekunów)	30	68	61	61
Jest po części niezależna finansowo, po części zależna od rodziców (opiekunów)	24	23	18	22
Jest zależna finansowo od rodziców (opiekunów)	46	9	21	17

NIEFORMALNE ZWIĄZKI OSÓB PEŁNOLETNICH STANU WOLNEGO MIESZKAJĄCYCH Z RODZICAMI

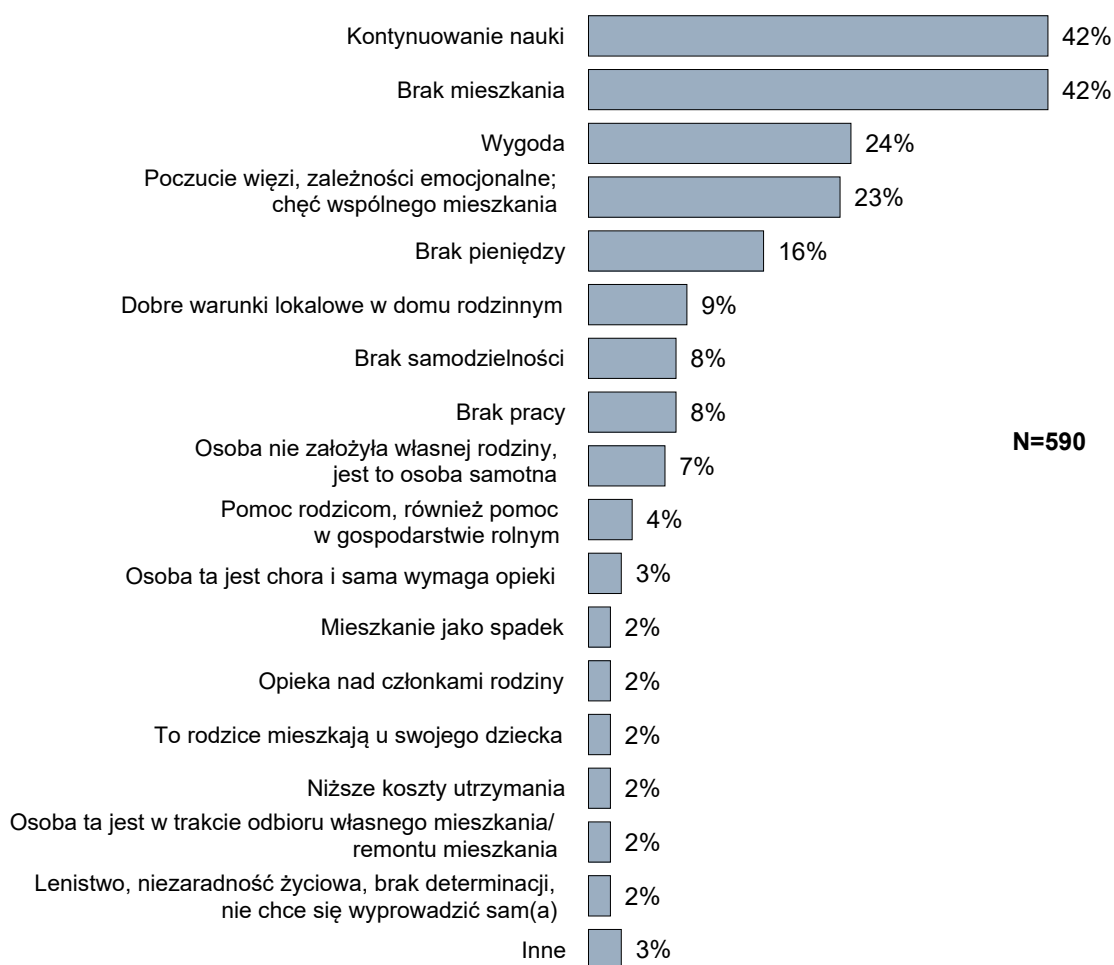
Jak wynika z naszego badania, zdecydowana większość (66%) osób pełnoletnich stanu wolnego, które mieszkają z rodzicami (opiekunami), nie ma partnera (partnerki). Jedna czwarta (24%) z tej grupy jest w stałym związku nieformalnym, partnerskim, ale nie mieszka ze swoim partnerem (partnerką). Relatywnie niewiele osób (7%) pozostaje z kimś w stałym związku nieformalnym, partnerskim oraz mieszka ze swoim partnerem (partnerką) i z rodzicami pod jednym dachem.

**DLACZEGO PEŁNOLETNIE OSOBY NIEZAMĘŻNE I NIEŻONATE
MIESZKAJĄ Z RODZICAMI?**

Tych respondentów, w rodzinach których pełnoletnie dzieci nadal mieszkają z rodzicami, poprosiliśmy o samodzielne wymienienie przyczyn takiego stanu rzeczy – w odniesieniu do każdego dziecka. Najliczniejsza grupa wymienia jako powody czynniki ekonomiczne, a więc brak mieszkania (42%), brak pieniędzy (16%), brak pracy (8%), niższe koszty utrzymania (2%). Nauka (na poziomie średnim lub wyższym) i związane z nią obowiązki to powód wyjaśniający brak możliwości lokalowego usamodzielnienia się dwóch piątych pełnoletnich z omawianej grupy (42%). Jedna czwarta odkłada start w samodzielne życie z powodu wygod (24%) lub lenistwa (2%), a kolejna jedna czwarta – z powodu zależności emocjonalnych, poczucia więzi i chęci mieszkania z rodzicami (23%). Mniej osób nie decyduje się na opuszczenie domu rodzinnego ze względu na dobre warunki lokalowe (9%), własną niesamodzielność (8%) oraz samotność (7%). Jeszcze rzadziej wymieniane powody to m.in. konieczność pomagania rodzicom (4%), opiekowanie się członkami rodziny (2%) lub własna choroba, co związane jest z opieką rodziców (3%).

RYS. 5. **Dlaczego pełnoletnia(e) osoba(y) w Pana(i) rodzinie mieszka(ją) z rodzicami (opiekunami)?***

*Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”. Procenty nie sumują się do 100, ponieważ respondent mógł wymienić kilka powodów, dla których pełnoletnia osoba (niezamężna / nieżonata) mieszka z rodzicami

Z uwagi na to, że pytania zadawane w roku 2005⁴ i 2017 nieco się różnią, nie jest możliwe bezpośrednie zestawienie wyników tych dwóch pomiarów, natomiast z dodatkowych badań porównawczych zrealizowanych w 2010 roku⁵ wynika, że w stosunku do 2005 roku znacznie rzadziej wymieniano brak pieniędzy oraz brak pracy, częściej zaś fakt, że osoba nie założyła własnej rodziny i nadal pozostaje samotna. Wyniki z 2017 roku pozwalają z kolei

⁴ Por. komunikat CBOS „Zależność pełnoletnich dzieci od rodziców”, lipiec 2005 (oprac. M. Piszczatowska).

⁵ Por. M. Piszczatowska-Oleksiewicz, *Gniazdownicy. O dorosłych dzieciach mieszkających z rodzicami. Przykład Polski*, „Societas/Communitas” 2014, nr 18 oraz M. Piszczatowska, *Zależność pełnoletnich dzieci od rodziców. Opinie Polaków i stan faktyczny w świetle badań empirycznych*, [w:] M. Świątkiewicz-Mośny (red.), *Rodzina – kondycja i przemiany*, Wydawnictwo UJ, Kraków 2011.

przypuszczać, że obecnie wygoda, poczucie więzi z rodzicami i związana z tym zależność emocjonalna znacznie częściej niż w 2010 roku wymieniane są jako powód odraczania momentu wyprowadzki od rodziny.

Jak wynika z naszego badania, powody pozostawania w „rodzinnym gnieździe” różnią się w zależności od wieku. W grupie osób od 18 do 24 roku życia najczęściej wymienianą przyczyną lokalowej zależności jest kontynuowanie nauki. Odmienne powody determinują zamieszkiwanie z rodzicami osób od 25 do 34 roku życia. W tej kategorii wiekowej najczęściej wymienianą przyczyną jest brak mieszkania oraz dobre warunki lokalowe w domu rodzinnym. Wśród osób stanu wolnego, które przekroczyły 35 rok życia, pozostawanie w domu rodzinnym jest spowodowane głównie wygodą oraz brakiem własnego mieszkania. Z kolei w grupie osób stanu wolnego mających 45 lat i więcej znaczącym czynnikiem jest również opieka nad członkami rodziny i pomoc, jakiej wymagają.

Tabela 8

Dlaczego pełnoletnia(e) osoba(y) w Pana(i) rodzinie mieszka(ją) z rodzicami (opiekunami)?*	Osoby pełnoletnie, które nie zawarły związku małżeńskiego według wieku			
	18–24 lata	25–34 lata	35–44 lata	45 lat i więcej
	w procentach			
Kontynuowanie nauki	68	6	4	0
Brak mieszkania	30	46	41	28
Wygoda	20	28	41	39
Poczucie więzi, zależności emocjonalne; chęć wspólnego mieszkania	22	22	22	22
Brak pieniędzy	16	18	8	6
Dobre warunki lokalowe w domu rodzinnym	6	16	8	6
Brak samodzielności	10	8	2	0
Brak pracy	10	3	0	0
Osoba nie założyła własnej rodziny, jest to osoba samotna	3	11	6	0
Pomoc rodzicom, również pomoc w gospodarstwie rolnym	3	3	8	17
Osoba ta jest chora i sama wymaga opieki	2	3	4	11
Mieszkanie jako spadek	1	4	4	0
Opieka nad członkami rodziny	1	1	4	28
To rodzice mieszkają u swojego dziecka	1	2	4	17
Niższe koszty utrzymania	1	4	2	6
Osoba ta jest w trakcie odbioru własnego mieszkania/ remontu mieszkania	1	2	2	6
Lenistwo, niezaradność życiowa, brak determinacji, nie chce się wyprowadzić sam(a)	1	3	4	0
Inne	2	5	4	0

*Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”. Procenty nie sumują się do 100, ponieważ respondent mógł wymienić kilka powodów, dla których pełnoletnia osoba (niezamężna/niezonata) mieszka z rodzicami

Powody pozostawania w domu rodzinnym uwarunkowane są także płcią. Kontynuowanie nauki jest istotnie częściej wymienianą przyczyną lokalowej zależności w odniesieniu do kobiet niż mężczyzn, podobnie jak choroba własna i brak samodzielności. Natomiast zależność emocjonalna od rodziców oraz konieczność pomagania im, a także nieposiadanie własnej rodziny to powody częściej przypisywane mężczyznom.

Tabela 9

Dlaczego pełnoletnia(e) osoba(y) w Pana(i) rodzinie mieszka(ją) z rodzicami (opiekunami)?*	Osoby pełnoletnie, które nie zawarły związku małżeńskiego według płci	
	kobiety	mężczyźni
	w procentach	
Kontynuowanie nauki	53	34
Brak mieszkania	43	41
Wygoda	22	26
Poczucie więzi, zależności emocjonalne; chęć wspólnego mieszkania	19	26
Brak pieniędzy	14	17
Dobre warunki lokalowe w domu rodzinnym	7	10
Brak samodzielności	10	6
Brak pracy	8	8
Osoba nie założyła własnej rodziny, jest to osoba samotna	5	9
Pomoc rodzicom, również pomoc w gospodarstwie rolnym	2	6
Osoba ta jest chora i sama wymaga opieki	5	2
Mieszkanie jako spadek	2	2
Opieka nad członkami rodziny	2	2
To rodzice mieszkają u swojego dziecka	1	2
Niższe koszty utrzymania	3	2
Osoba ta jest w trakcie odbioru własnego mieszkania/ remontu mieszkania	2	1
Lenistwo, niezaradność życiowa, brak determinacji, nie chce się wyprowadzić sam(a)	1	3
Inne	4	2

*Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”. Procenty nie sumują się do 100, ponieważ respondent mógł wymienić kilka powodów, dla których pełnoletnia osoba (niezamężna/nieżonata) mieszka z rodzicami

★ ★ ★

Przedłużanie związku pełnoletnich dzieci z rodzicami nie jest żadnym *novum* socjologicznym, gdyż występowało jako element rzeczywistości społecznej we wszystkich epokach. Badania jednak pokazują, że mieszkanie z rodzicami mimo dorosłości coraz częściej dotyczy osób stanu wolnego w wieku 25–44 lata. Ta grupa wiekowa wymyka się prostym wytłumaczeniom o odraczaniu wyprowadzki z domu rodziców z powodu wydłużającego się

okresu edukacji czy braku pracy i pieniędzy na utrzymanie⁶. Choć czynniki finansowe są istotną determinantą pozostawania tych osób w domu rodzinnym, nie wyjaśniają wszystkiego. Wygoda i emocjonalna zależność od rodziców zdają się w tym względzie coraz częściej dochodzić do głosu.

Opracowali

Rafał BOGUSZEWSKI

Mariola PISZCZATOWSKA-OLEKSIEWICZ

---

⁶ M. Piszczatowska-Oleksiewicz, *Polscy gniazdownicy. O powodach, dla których dorosłe dzieci mieszkają z rodzicami*, „Pogranicze. Studia Społeczne”, tom XXIV, 2014.